

Prof. dr hab. Bogusław Dopart

ROMANTYZM

Program Wykładu kursowego

- I. Zagadnienia wstępne. 1) Tradycje badań nad romantyzmem na Uniwersytecie Jagiellońskim. 2) Ośrodki i kierunki badań romantycznych w kraju. 3) Podręczniki polskie i zagraniczne (niemiecki, francuski). 4) Stereotypy nt. romantyzmu – dawne i nowe. 5) Romantyzm w mediach i we współczesnej popkulturze. 5) Aktualne wartości romantyzmu.
- II. Romantyzm europejski. Jego oświeceniowe tradycje (organicyzm, irracjonalizm, idealizm od Shaftesbury’ego do Kanta i kantystów). Jego chronologia (różne rytmy temporalne), dynamika, założenia programowe.
- III. Wyznaczniki romantyzmu w literaturze, sztuce, w innych dziedzinach kultury symbolicznej. Spór dywersytarystów z unitarystami: argumentacja Lovejoy’a i Welleka. Tzw. kryteria prądu romantycznego: Universum, jaźń twórcza, forma otwarta. Estetyczne cechy dzieła romantycznego. Wielość wariantów romantyzmu jako prądu.
- IV. Romantyzm polski jako okres literacki. Ramy chronologiczne, periodyzacja procesu literackiego i kulturalnego (1822-1829; 1829-1849; 1850-1870); dynamika przemian. Wieloprądowość okresu romantycznego. Ważne zjawiska kultury polskiej doby romantyzmu.
- V. Zjawiska wczesnego romantyzmu w Polsce (1822-1829). 1) Mickiewicz jako: a) inicjator wieloprądowej literatury nowoczesnej, twórca romantyzmu polskiego i projektodawca romantycznej literatury narodowej. 2) Współtwórcy wczesnego romantyzmu: Antoni Malczewski, Seweryn Goszczyński, Maurycy Mochnacki, Michał Grabowski. 3) Wczesnoromantyczne warianty prądowe: ludowość, bajronizm, poezja transcendentalna (*Sonety krymskie*), orientalizm, mediewizm. 4) Neoklasycyzm wczesnej liryki Mickiewicza i *Grażyny*. 5) Formy poetyckie: ballada, powieść poetycka, sonet romantyczny, poemat historyczny (*Konrad Wallenrod*), cykl romantyczny; oddziaływanie Byrona i Scotta na literaturę narracyjną. 6) Zagadnienie szkół prowincjonalnych. 7) Spory przełomu romantycznego (nie: „walka romantyków z klasykami”).
- VI. Kulminacyjna faza romantyzmu (1829-1849). Kwestie ogólne. 1) Literatura i historia; *Wallenrod* – Belwederem; poezja powstania listopadowego; [Wiosna Ludów]. 2) Emigracja i kraj, zagraniczne ośrodki kultury polskiej. 3) Drugie i trzecie pokolenie romantyków (roczniki Słowackiego i Krasińskiego, roczniki norwidowskie). 4) Specyfika i wartości literatury krajowej.
- VII. Mickiewicz w latach 1830-1840. Profetyzm i mesjanizm; neosarmatyzm Liryki lozańskie jako cykl; Mickiewiczowska droga do kresu literatury.
- VIII. Aleksander Fredro – nie tylko komediopisarz. Periodyzacja twórczości. Fredro pośród prądów literackich: neoklasycyzm szczytowej twórczości dramatycznej (poetycka rewaloryzacja komedii), romantyzm powieści autobiograficznej *Trzy po trzy*. Bajkopisarstwo i aforystyka (*Zapiski starucha*).
- IX. Literatura dramatyczna w kraju: życie teatralne; gatunki (dramat historyczny, melodramat, komedia dworskowa, opera); autorzy dramatyczni: Józef Korzeniowski (*Karpaccy górale*, *Żydzi*, *Panna męzatka*, *Master i czeladnik*, *Okrężne*, *Wąsy i peruka*); Dominik Magnuszewski (*Radziejowscy*, *Barbara jeszcze Gasztoldowa żona*, *Rozbójnik salonowy*).
- X. Krasiński – Słowacki: wspólnota generacyjna i różnice. Nowe warianty prądowe (i modyfikacje wariantów): romantyzm historiozoficzny Krasińskiego; ironizm- profetyzm – mistycyzm Słowackiego.
- XI. Zygmunt Krasiński – poeta i prozaik. Gotycyzm opinogórski - *Agaj-Han*. Wielkie

poematy dramatyczne i liryczno-profetyczne. Dorobek epistolarny [i liryka]. Krasiński jako myśliciel i krytyk literacki.

XII. Sylwetka i biografia twórcza Juliusza Słowackiego. Okres płodnych poszukiwań: od *Godziny myśli* do *Anhellego*. Czas arcydzieł: od publikacji *Balladyny* do Rapsodu I *Króla-Ducha*. Aspekty indywidualizmu romantyka. Słowacki wobec wielkich duchowych wyzwań romantyzmu i etosu poety-wieszczka.

XIII. Proza historyczna i obyczajowa: Rzewuski, Kraszewski, Korzeniowski.

Romantyczna proza kreacyjna: Szyrmer i Żmichowska. Gawęda prozą i wierszem, Wincenty Pol. Cechy powieści romantycznej. Rozwój formalny powieści realistycznej w Polsce.

XIV. Postromantyzm (1850-1870). Dojrzała twórczość trzeciego pokolenia romantyków. Nowa kulminacja liryki polskiej: Ujejski, Lenartowicz, Syrokomla.

XV. Romantyzm i postromantyzm Cypriana Norwida. Manifesty ideowe i koncepcje estetycznoliterackie twórcy *Promethidiona*. Systematyka form literackich Norwida. Fazy jego twórczości lirycznej; *Vede-mecum*. Arcypoematy narracyjne: *Assunta*, *Quidam*. Oblicza jego dramaturgii: *Kleopatra i Cezar*, *Pierścień Wielkiej-Damy*, *Miłość-czysta u kąpieli morskich*. Norwidowska nowelistyka. Norwid – myśliciel.

XVI. „Przedburzowcy” – formacja generacyjna przejściowa. Mieczysław Romanowski i Walery Łoziński. Prepozytywizm i irredenta. Zamknięcie epoki.